

„Wychowanie w Rodzinie” t. XII (2/2015)

nadesłany: 13.11.2014 r. – przyjęty: 15.10.2015 r.

Dominik FIGIEL*

Rodzina na łamach czasopisma „Zawsze Wierni” Bractwa Świętego Piusa X

Families in terms of the Saint Pius X Brotherhood in the journal
“Always Faithful”

Streszczenie

Kwestie roli, funkcji, zadań rodziny są wielokrotnie podejmowane przez Kościół. Małżeństwo, rodzina, ojcostwo są głównymi wartościami, których Kościół broni. Jest jednak kontekst rozbieżnych poglądów, Kościół posoborowy – Bractwo Świętego Piusa X założone przez Marcela Lefebvre. Podział ten nastąpił w okresie trwania Soboru Watykańskiego II. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w kontekście społecznym poglądy integrystów są skrajnie radykalne. Realizacja funkcji religijnej, opartej na założeniach Bractwa Piusa X, może powodować trudności z dostosowaniem się do wielokulturowej, wieloreligijnej rzeczywistości społecznej.

Z kolei problematyka integrizmu podejmowana jest ciągle przez współczesny Kościół, który nie zgadza się z poglądami wyrażanymi przez Bractwo Piusa X. Z tego punktu widzenia istotny jest obszar rodziny i jej obraz przedstawiany w czasopiśmie Bractwa „Zawsze Wierni”. Radykalne poglądy integrystów na ekumenizm, wolność religijną, liberalizm i modernizm wskazują kierunek względem innych religii i wyznań. Całość poglądów, postaw oraz działań, ukierunkowanych na sprzeciw wobec zmian modernistycznych określa się mianem integrizmu, zaś samych przedstawicieli integrystami.

Analiza czasopism, encyklik oraz prelekcji głoszonych przez członków Bractwa Świętego Piusa X pozwala spojrzeć na rodzinę od strony tradycji katolickiej.

* e-mail: dfigiel.uwr@gmail.com

Podejście modernistyczne Kościoła współczesnego i ujmowanie w tym kontekście rodziny jest niezgodne z poglądami głoszonymi przez integrystów. Z kolei Bractwo Piusa X i głoszone tradycyjne poglądy nie odpowiadają potrzebom współczesnej rzeczywistości – nie tylko religijnej, ale i społecznej.

Słowa kluczowe: integrizm, rodzina, Bractwo Świętego Piusa X, Marcel Lefebvre, ekumenizm, małżeństwo, ojcostwo, liberalizm, religia, „Zawsze Wierni”.

Abstract

Issues of the roles, functions, and responsibilities of families are repeatedly discussed by the Church. Marriage, family and fatherhood are the main values which the Church defends. But there is a context of divergent views: post-council (Second Vatican Council) Church versus the Saint Pius X Brotherhood which has been established by Marcel Lefebvre. Issues of Integrism have been still raised by the contemporary Church, which does not agree with the views of the Saint Pius X Brotherhood. This division came after the Second Vatican Council. This is particularly important because in a social context the integrists views are extremely radical. The fulfilling of the religious function which is based on the Saint Pius X Brotherhood thoughts can cause difficulties in accommodating oneself within a multicultural, multireligious social reality.

From this point of view, family and its image presented in the Brotherhood journal “Always Faithful” are important. The radical views of integrists on ecumenism, religious freedom, liberalism and modernism display the attitude toward other religions.

All views, attitudes and actions directed towards the objections to modernist changes are called integrism, and its representatives are integrists.

Analysis of magazines, encyclicals and speeches propagated by members of the Saint Pius X Brotherhood allows a view of the family from the Catholic tradition. The modernistic approach of the contemporary Church and presenting family in that context is at variance with views which have been propagated by Integrists. In turn the Saint Pius X Brotherhood and the propagated traditional views do not respond to the needs of the contemporary reality – not only in religious terms but also social ones.

Keywords: integrism, family, modernism, liberalism, religious freedom, Marcel Lefebvre, “Always Faithful”, fatherhood, religion, the Saint Pius X Brotherhood, marriage.

Wprowadzenie

Czasopismo „Zawsze Wierni” wydawane jest od roku 1996. Od 1997 do roku 2003 ukazywało się jako dwumiesięcznik. W latach 2005–2012 jako miesięcznik. Z kolei od roku 2013 powrócono do formy dwumiesięcznika. W ramach czasopisma ukazuje się dodatek „Rodzina”, który na początku pojawiał się sześć razy w roku. W nowej formie – dwumiesięcznika dodatek wydawany jest trzy razy w roku.

Jego celem jest przedstawienie tradycyjnej nauki Kościoła na temat wiary i moralności; zawiera też liczne artykuły z zakresu apologetyki, liturgiki, historii etc. Wiele miejsca poświęca aktualnym wydarzeniom w życiu Kościoła, zwłaszcza z zakresu tzw. ekumenizmu, konfrontując je z nauczaniem Magisterium katolickiego: orzeczeniami Soborów i papieży¹. Porusza m.in. takie kwestie, jak: pielęgnowanie skarbu wiary katolickiej w nieskażonej formie, teologiczne podstawy kary śmierci, Sobór Watykański II – rewolucja kopernikańska w Kościele, kryzys kapłaństwa po Soborze Watykańskim II, wychowanie przez harcerstwo, posoborowe zmiany w Kościele katolickim, Błędy II Soboru Watykańskiego, deklaracja *Dominus Iesus* a religie niechrześcijańskie, poza Kościołem nie ma zbawienia!, Kościół katolicki a religie niechrześcijańskie czy homoseksualizm i Kościół.

Publikacją periodyku w Polsce zajmuje się Bractwo Świętego Piusa X. Kwestią, na którą należy zwrócić szczególną uwagę jest obraz rodziny, jaki prezentują integryści na łamach czasopisma „Zawsze Wierni”. Związane to jest z postawami względem takich zagadnień, jak: ekumenizm, wolność religijna, modernizm, liberalizm. Istotne są również treści przekazywane w artykułach, ponieważ ukazywane są w nich zagadnienia związane z funkcjonowaniem rodziny w tradycyjnym przedsoborowym rozumieniu oraz realizacją funkcji religijnej, socjalizacyjnej, kulturowej i wychowawczej rodziny.

Jak stwierdził Jan Skoczyński zagadnienie Integryzmu Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X to problematyka zapoznana z dwóch powodów: Kościół oficjalny wypowiada się o tych sprawach niechętnie i rzadko, zaś środowiska świeckie rozważają te kwestie w politycznej (religijnej) poprawności².

Integryzm Bractwa Świętego Piusa X

„Współczesny tradycjonalizm rzymskokatolicki, zwany też integryzmem, nie jest nurtem jednorodnym. Termin *tradycjonalizm*, używany jako określenie odnoszące się do konserwatywnych poglądów, przeciwnych głębokim reformom katolicyzmu, wywodzi się od nacisku, jaki kładą te środowiska na zachowanie w Kościele Tradycji pojmowanej jako całościowy kształt nauczania powszechnego, zwyczajnego Magisterium rzymskokatolickiego z okresu przed duszpasterskim Soborem Watykańskim II. Określenie *integryzm* pochodzi od wyrażanej przez te środowiska woli do zachowania (wbrew «liberalnym reformom») całościowego (*integer*) pojętego tradycyjnego *Magisterium katolickiego*”³.

¹ Por. źródło: http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/ [dostęp: 05.05.2014].

² M. Karas, *Integryzm Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X. Historia i doktryna rzymskokatolickiego ruchu tradycjonalistycznego*, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2008.

³ Tamże, s. 9–10.

Jacek Bartyzel określa *integryzm* jako:

„[...] postawę przeciwną relatywizacji Tradycji katolickiej oraz dostosowaniu prawd wiary i sposobu ich wykładania, zalecanego przez nurty modernistyczne i progresistowskie, do okoliczności wynikłych z dechrystianizacji świata współczesnego dokonanej przez rewolucję demokratyczną i liberalną, oraz jako zespół poglądów i działań tych środowisk katolickich, które kierując się powyższym przeświadczeniem oraz nauczaniem papieży, w szczególności bł. Piusa IX i św. Piusa X, podejmowały, począwszy od drugiej połowy XIX w., akcję w obronie integralności wiary katolickiej oraz społecznego panowania Chrystusa Króla”⁴.

Marcin Karas stwierdza, że na „[...] świecie istnieją rozmaite wspólnoty religijne, które – pomimo pewnych zewnętrznych podobieństw – nie dają się zaliczyć nawet do szeroko pojętego integryzmu rzymskokatolickiego”⁵. Warto zwrócić uwagę na najstarszą organizację tradycjonalistyczną, mianowicie Bractwo Kapłańskie św. Piusa X, które powstało w 1970 roku, a od początku lat 90. działa w Polsce. Założycielem bractwa był francuski arcybiskup Marcel Lefebvre. Twórca bractwa, który w „[...] związku z aktem święceń udzielonych wbrew woli papieża, 1 lipca 1988 roku został ekskomunikowany. Papież uznał konsekrację za akt schizmatyczny, który sprawia, że konsekratorzy i wyświęceni biskupi popadli w ekskomunikę”⁶, jednak, zdaniem arcybiskupa Lefebvre, „[...] było to jedyne wyjście z sytuacji, gdy Jan Paweł II i współczesna hierarchia katolicka z całą swą mocą zaangażowali się w promowanie orientacji Kościoła otwartego na dialog”⁷. Jak pisał w swoim oświadczeniu:

„[...] całym sercem i całą duszą przywiązani jesteśmy do wiary katolickiego Rzymu, strażnika wiary katolickiej koniecznej dla zachowania wiary tradycji, do Wiecznego Rzymu, nauczyciela wolności i prawdy. Odrzucamy natomiast i zawsze odrzuciliśmy wierność Rzymowi tendencji neomodernistycznych i neoprotestanckich, które doszły do głosu na II Soborze Watykańskim oraz w reformach posoborowych”⁸.

Życie arcybiskupa jest o tyle istotne, że będąc ojcem soborowym, od początku sprzeciwiał się on uchwałom *Vaticanum II*, zwłaszcza otwarciu się Kościoła na ekumenizm i dialog międzyreligijny oraz nowemu ujęciu wolności religijnej. Podpisał wprawdzie większość dokumentów soborowych, ale nie

⁴ J. Bartyzel, *Integryzm*, por. źródło: <http://haggard.w.interia.pl/integryzm.html> [dostęp: 05.15.14].

⁵ M. Karas, *Integryzm Bractwa Kapłańskiego...*, dz. cyt., s. 7.

⁶ Tamże, s. 15.

⁷ Tamże, s. 18.

⁸ *Oświadczenie abpa Marcela Lefebvre’a*, [w:] S. Maessen, *Voc Est Enim Corpus Meum. Analiza porównawcza Novus Ordo Missae i Tradycyjnej Mszy Świętej*, Wydawnictwo Te Deum, Warszawa 1997, s. 127, [tu por. aneks].

uczynił tego w stosunku do konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes* i deklaracji o wolności religijnej *Dignitatis humanae*. Opuścił Watykan przed zakończeniem tego zgromadzenia, zarzucając papieżowi i ojcom soborowym, że posunęli się za daleko w swym nauczaniu i ulegli wpływow liberalistów i modernistów w Kościele, kosztem jego wielowiekowej tradycji⁹.

Całość historii¹⁰ Bractwa Świętego Piusa X sprowadza się do walki tradycjonalistów z Kościołem współczesnym (po Soborze Watykańskim II). Pokrótkce należy przedstawić najważniejsze obszary konfliktu pomiędzy integrystami a Kościołem posoborowym.

Modernizm, ekumenizm, wolność religijna

Dialog pomiędzy integrystami a Kościołem współczesnym wskazuje na to, z jakimi problemami zmagają się Kościoły posoborowe¹¹. Z jednej strony otwarcie się na dialog, ekumenizm i dostosowywanie się do wymogów świata nowoczesnego, wielokulturowego, z drugiej zachowanie tradycji i radykalne podejście do innych religii czy liberalizmu.

Toteż zasadne wydaje się przytoczenie poglądów integrystów na ekumenizm, modernizm oraz wolność religijną. Treści zamieszczane na łamach wydawanego czasopisma mogą odgrywać znaczącą rolę w rodzinie. Wynika to z ich częstotliwości pojawiania się na łamach periodyku oraz przekazywania ich w toku realizacji funkcji religijnej, socjalizacyjnej i wychowawczej.

Pierwszy zarzut wobec Kościoła współczesnego związany jest z modernizmem – potępionym przez papieża Piusa X, w encyklice *Pascendi*. Została ona

„[...] natychmiast zaatakowana i oskarżana przez najbardziej progresywne elementy świata katolickiego o to, że jest tekstem reakcyjnym, powstrzymującym w sposób dramatyczny postęp myśli chrześcijańskiej”¹².

Ważne są również słowa papieża Piusa X, gdzie stwierdzał, że:

„[...] pułapka jest tym bardziej zwodnicza, że zastawiona została wewnątrz Kościoła. Strategia modernistów polega na tym, by przy pomocy nieustannych nacisków, przez kompromisy, przez wahania między ortodoksją a rażącą heterodoksją – popychać Kościół dla jego dobra do ugody ze światem współcze-

⁹ *Lefebryści – trudny dialog*, por. źródło: <http://kosciol.wiara.pl/doc/1156090.Lefebrysci-trudny-dialog> [dostęp: 05.15.2014].

¹⁰ Więcej miejsca poświęca historii Bractwa Marcin Karas, *Integryzm Bractwa Kapłańskiego...*, dz. cyt.; J. Bartyzel, *Integryzm...*, dz. cyt.

¹¹ Kościół po Soborze Watykańskim II.

¹² *Modernizm w encyklice Pascendi*, por. źródło: http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/artukul/1114 [dostęp: 05.05.14].

sny, gdyż postęp modernizmu zależy od zaniechania przez duchowieństwo i wiernych opierania się narastającemu wpływowi tego świata. Chodzi więc o obalenie *Christianitas*”¹³.

Ks. Jan Jenkins *FSSPX*¹⁴ w artykule *Wiara modernistów – synteza wszystkich błędów*¹⁵ zaznacza, że dla modernistów „[...] podstawą doświadczenia religijnego jest wewnętrzna potrzeba boskości”¹⁶. Według modernisty „nie wolno oglądać się wstecz na przestarzałe formuły czy martwą tradycję, należy iść na przód, przyswajając sobie ciągle nowe doświadczenia”¹⁷. Również:

„[...] oderwanie od *archaicznych i przestarzałych form* jest absolutnie konieczne dla prawdziwej reformy Kościoła, ponieważ człowiek współczesny nie może zadowolić się formułami, które są wyrazem zakorzenionej *potrzeby boskości*. Nie wolno oglądać się wstecz, byłoby to bowiem przejawem niewierności wobec *żywołności Kościoła*”¹⁸.

Ważne jest także, aby „religia służyła przede wszystkim dobru człowieka, a nie Bogu”¹⁹. Moderniści „kwestionują niezmienności nauczania Kościoła katolickiego. Dla nich „[...] wykładnią jest konstytucja *Gaudium et spes* Soboru Watykańskiego II – a nauczanie poprzednich należy zdecydowanie odrzucić jako fałsz”²⁰. Co więcej, znacząco pisze ks. Jenkins, że „[...] modernista, podobnie jak liberał, odczuwa instynktownie obrzydzenie do wszystkiego, co w Kościele jest obowiązkowe bądź przymusowe”²¹. W konsekwencji ks Jenkins stwierdza, że:

„[...] modernizm jest systemem zabójczym dla religii katolickiej, uderza w sam fundament wiary: w zdolność rozumu do poznawania rzeczywistości. Skoro intelekt zostaje oderwany od rzeczywistości, wszelka religia staje się sporem o słowa i uczucia”²².

Drugi zarzut wobec Kościoła współczesnego dotyczy ekumenizmu. Jak twierdzą integraliści Sobór Watykański II:

„[...] precyzuje, w wyważonych słowach, naturę ubogacenia w wyniku dialogu – przez taki bowiem dialog uzyskują wszyscy bliższe prawdy poznanie dok-

¹³ Tamże.

¹⁴ *Fraternitas Sacerdotalis Sancti Pius X.*

¹⁵ J. Jenkins, *Wiara modernistów – synteza wszystkich błędów*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2, s. 44.

¹⁶ Tamże, s. 45.

¹⁷ Tamże, s. 48.

¹⁸ Tamże, s. 49.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże, s. 48.

²¹ Tamże, s. 49.

²² Tamże.

tryny oraz życia jednej i drugiej Wspólnoty – ekumeniczna praktyka obecnego pontyfikatu wypacza to stwierdzenie, rozciągając je na wzbogacenie wiary²³.

„Obecny ekumenizm skutkuje utrwalaniem stanu i oddzielenia, służąc raczej powstrzymywaniu ludzi od wstępowania do Kościoła niż prowadzeniu ich do niego”²⁴.

Tradycjoniści katoliccy domagają się odejścia od ekumenizmu i powrotu do tradycyjnej doktryny o jedynym prawdziwym Kościele²⁵. Twierdzą, za Leonem XIII, że:

„[...] nowe prawo zmierza do zniszczenia wszystkich religii, zwłaszcza religii katolickiej, która jako jedyna spośród nich będąc prawdziwą, nie może być traktowana na równi z innymi bez najwyższej niesprawiedliwości”²⁶.

Zgodnie z koncepcją Soboru Watykańskiego II o kościołach siostrzanych ważniejsze jest to, co łączy różne *Kościoły* chrześcijańskie, od tego, co je dzieli²⁷. Według tradycjonalistów twierdzenie to jest w poważnym stopniu prawdziwe w tym sensie, że wszystkie elementy katolicyzmu, jakie odłączone wspólnoty posiadają, są odniesieniami, które mogłyby ewentualnie służyć jako podstawa do dyskusji podejmowanych w celu przyrowadzenia ich z powrotem do Chrystusowej Owczarni²⁸. Zostało wyraźnie powiedziane:

„[...] odrzucamy *uniatyzm* jako metodę poszukiwania jedności. [...] Działalność duszpasterska Kościoła katolickiego, zarówno łacińskiego jak i wschodniego, nie zmierza już do przechodzenia wiernych z jednego Kościoła do innego”²⁹.

W dodatku, jak sądzą integryści, współczesny ekumenizm redukuje zasady religijne do minimum, do tego, czego nikt nie kwestionuje, co nie budzi kontrowersji i może być zaakceptowane przez ludzi wszystkich wyznań³⁰. Jak zauważa ks. Jean-Michael Gleize FSSPX:

²³ *Od ekumenizmu do apostazji*, por. źródło: http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/artukul/712 [dostęp: 05.05.14].

²⁴ Ks. E. Hanahoe, *Ecumenism and Ecclesiology*, “American Ecclesiastical Review” 1962, nr 2, s. 121.

²⁵ B. Pylak, *Kościół – Mistyczne Ciało Chrystusa. Projekt konstytucji dogmatycznej na Soborze Watykańskim*, Wyd. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1959, s. 182.

²⁶ M. Lefebvre, *Oskarżam Sobór*, Wydawnictwo Te Deum, Warszawa 2003, s. 83.

²⁷ *Od ekumenizmu do apostazji...*, dz. cyt. [dostęp: 07.08.2012].

²⁸ Tamże.

²⁹ Deklaracja Komisji Mieszanej ds. Dialogu Teologicznego Katolicko-Pravosławnego z 23 czerwca 1993, §§ 2 i 22.

³⁰ J. Jenkins, *Sobór Watykański II – śmierć zachodniej kultury*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 3, s. 35.

„[...] tradycja Kościoła uczy, że nasz Pan Jezus Chrystus Założył jedyną wiadzielną społeczność, w której ludzie znaleźć mogą zbawienie, a społecznością tą jest Kościół rzymskokatolicki”³¹.

W czasopiśmie „Zawsze Wierni” bardzo często pojawia się wątek posoborowego ekumenizmu³² i sprzeciwu wobec dialogu międzyreligijnego, który został zapoczątkowany dekretem *Unitatis redintegratio*.

Ostatnią kwestią, którą należy włączyć do rozważań nad treściami, jakie przekazuje Bractwo Świętego Piusa X w swoim czasopiśmie jest wolność religijna. Już na wstępie analiz Gleize stwierdza, że doktryna o wolności religijnej *Dignitatis Humanae* sprzeciwia się nauczaniu zawartemu w encyklice Grzegorza XVI *Mirari vos*, encyklice Piusa IX *Quanta cura*, Leona XII w encyklice *Immortale Dei* oraz przez Piusa w encyklice *Quas primas*³³. Podczas Soboru Watykańskiego II ustalono, że:

„[...] każdemu człowiekowi przysługuje prawo do nieskrępowanego przez żadną władzę uczestnictwa w kulcie wyznawanej przez siebie religii, prawdziwej, czy ten fałszywej, o ile nie narusza to dobra wspólnego całej społeczności”³⁴.

Integryści z kolei nauczają o społecznym panowaniu Jezusa Chrystusa. Podkreślają, że władze świeckie mają obowiązek zakazywać lub ograniczać zewnętrzne formy kultu fałszywych religii z tego jedynie powodu, że kult stanowi zniewagę dla religii katolickiej³⁵. Dodatkowo twierdzą, że Sobór Watykański II posuwa się aż do tej niedorzeczności, że ogłasza prawo nieuznawania i nietrzymania się Prawdy, zmusza rządy do rezygnacji z dyskryminacji religijnej przez ustanowienie równości wobec prawa religii i religii fałszywych³⁶. Zarzucają, iż liberalni katolicy mieli przed oczyma tylko jeden cel: dojść do porozumienia ze współczesnym światem, uznać aspiracje współczesnego człowieka. Zatem wolność religijna nie jest więc rozpatrywana w odniesieniu do Boga, ale w odniesieniu do człowieka³⁷. Stoją także na stanowisku, że żaden katolik nie

³¹ J.M. Gleize, *Kościół musi odrzucić błędy soboru*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 3, s. 40.

³² Bractwo Św. Piusa X, *Problemy z doktryną o Kościele wynikiem ekumenizmu*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 3; T. Niecikowski, *Herezja herezji, czyli rzecz o współczesnym ekumenizmie widzianym oczami wschodnich schizmatyków*, „Zawsze Wierni” 1999, nr 27; *Od ekumenizmu do apostazji*, „Zawsze Wierni” 2004, nr 59; *Problemy wywołane ekumenizmem*, „Zawsze Wierni” 2004, nr 59; *Dogmat o Trójcy Świętej, prawosławie, ekumenizm*, „Zawsze Wierni” 1999, nr 26; M. Pachucki, *Papież Pius XI – pogromca ekumenizmu*, „Zawsze Wierni” 2000, nr 33.

³³ J.M. Gleize, *Kościół musi odrzucić błędy soboru...*, dz. cyt., s. 39.

³⁴ Tamże, 40.

³⁵ Tamże.

³⁶ M. Karas, *Integryzm Bractwa Kapłańskiego...*, dz. cyt., s. 79.

³⁷ M. Lefebvre, *Oskarżam Sobór...*, dz. cyt., s. 40.

może w sumieniu bronić idei wolności kultu religijnego, zgodnie bowiem z katolickimi zasadami jedyną religią, mającą prawo bytu, jest religia, którą Bóg objawił i do której zobowiązał wszystkich ludzi. Człowiek ma naturalną i daną od Boga wolność do przyjęcia jedynie prawdziwej religii³⁸.

Integryści powołują się na szereg encyklik i paragrafów, które ukazują błędy Sobory Watykańskiego II. Stwierdzają, że:

„[...] świat współczesny jest od dawna chory. Jego aspiracje nie doprowadziły do uzdrowienia, ale do niezliczonych wojen w imię utopii opartej na zasadzie ludzkiej godności. Owe zasady wolności równości i braterstwa są wrogami nie tylko Kościoła, ale całego rodzaju ludzkiego”³⁹.

Przedstawione poglądy sprowadzają się do krytyki kultury zachodu i świata współczesnego. Dotyczą one Kościoła, który, według integrystów, dostosował się do potrzeb człowieka. W czasopiśmie pojawiają się również artykuły związane z pułapkami nowoczesności, mediami czy problemami związanymi z feminizmem i ideologią gender. Problematyka ta jest ściśle związana z funkcjonowaniem i miejscem rodziny we współczesnym świecie. Mając na uwadze to, że rodzina jest podstawową i najważniejszą komórką społeczną warto przedstawić, jakie konsekwencje mogą mieć treści przekazywane przez Bractwo św. Piusa X.

Rodzina

„Wartości przekazywane dziecku w środowisku rodzinnym pełnią ważną funkcję w zakresie selekcji zewnętrznych, oddziałujących na jednostkę ludzką wartości, które mają wpływ na proces socjalizacji i wychowania”⁴⁰.

Rodzina ma tę przewagę w wywieraniu wpływu na dziecko, że jej oddziaływania są silniejsze i trwalsze w sprawach zasadniczych, tj. postawach, wartościach, orientacjach życiowych⁴¹. Współuczestniczenie dzieci i rodziców w różnych sytuacjach życia codziennego ukazuje im określony sposób zachowania i współżycia społecznego. Tworzenie przez rodziców sytuacji wychowawczych poprzez odpowiednią organizację zajęć dziecka ma istotne znaczenie dla prawidłowego rozwoju i wychowania⁴². W kontekście religii, istotne jest, jakie treści rodzice przekazują dzieciom. W wyniku tego trwanie rodziny przy określonej tradycji religijnej powoduje zinternalizowanie przez dziecko określonych zasad, wartości i postaw.

³⁸ Tamże.

³⁹ J. Jenkins, *Sobór Watykański II – śmierć zachodniej kultury...*, dz. cyt., s. 35.

⁴⁰ H. Cudak, *Funkcje rodziny w pierwszych okresach rozwojowych dziecka*, Wydawnictwo WSP, Warszawa 2000, s. 12.

⁴¹ Tamże.

⁴² Tamże, s. 189.

Istotne jest także realizowanie przez rodziny określonych funkcji. Z perspektywy omawianego tematu najistotniejsze związane są z procesem wychowania, socjalizacji oraz z kulturą i religią. W zakresie funkcji wychowawczej Jan Paweł II podkreślał, że rodzina jest podstawową i niezastąpioną wspólnotą wychowawczą, jest środowiskiem stwarzającym najlepsze warunki przekazywania wartości religijnych i kulturowych, które pomagają człowiekowi w kształtowaniu własnej tożsamości⁴³. To w rodzinie dziecko uczy się rozumieć normy i je wartościować, odróżniać dobro od zła, rozumieć co jest pożyteczne, a co szkodliwe, co godne pochwały a co nagany; przyswaja też sposoby postępowania wobec innych, co ma duże znaczenie w jego dalszym życiu⁴⁴. Istotność wartości religijnych uwidacznia się również w funkcji socjalizacyjnej, jako szczególnie docenianej przez pedagogów, psychologów w życiu i funkcjonowaniu człowieka m.in. na obszarze wyznaniowo-religijnym. Proces socjalizacji odnosi się do stawania się pełnowartościowym członkiem społeczeństwa paraloekalnego, w którym przestrzega się obowiązujących norm regulujących postępowanie i zachowanie człowieka⁴⁵. Jest to szczególnie ważne podczas omawiania zagadnień religijnych w Polsce, ponieważ 95% społeczeństwa deklaruje się jako katolicy. Funkcja kulturalna powiązana jest z funkcją socjalizacyjną i wychowawczą. Warto jednak dodać, że rodzina nie tylko wzbogaca jednostkę, przekazując jej swoje dziedzictwo kulturowe, ale także inspiruje ją do aktywnego udziału w jego pomnażaniu przez tworzenie nowych obiektów, zdobywanie cennych dzieł, wypracowanie odpowiednich norm i zasad postępowania⁴⁶.

Funkcja religijna „[...]” związana jest z przekazem treści w określonej tradycji. Kościół od początku swego istnienia zauważał niezastąpioną rolę rodziny w przekazywaniu wiary. W niej bowiem, w atmosferze miłości i zaufania, istnieje najkorzystniejszy klimat do mówienia o Bogu oraz ukazania jego prawdziwego oblicza⁴⁷. Ojcowie Soboru Watykańskiego II wyraźnie stwierdzają w *Deklaracji o wychowaniu chrześcijańskim*, że rodzice są pierwszorzędnymi wychowawcami dzieci, ponieważ oni dali im życie. Rola rodziców w wychowaniu jest tak duża, że z trudem można byłoby ją zastąpić. Cięży więc na nich poważny obowiązek tworzenia takiej atmosfery rodzinnej, przepojonej szacunkiem do Boga i ludzi, która sprzyjałaby osobistemu i społecznemu wychowaniu potomstwa⁴⁸. Należy zaznaczyć, że:

⁴³ Por. hasło: rodzina – podstawowe funkcje, w: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. R-St, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2006, s. 324.

⁴⁴ Tamże, s. 324.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Tamże, s. 325.

⁴⁷ E. Osewska, *Katecheza w rodzinie – prawda i złudzenia*, „Episeme”, S. Dziekoński (red.), t. 6: *Komunikacja wiary w trzecim tysiącleciu*, Olecko 2000, s. 41.

⁴⁸ *Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim*, por. źródło: <http://archidiecezja.lodz.pl/czytelni/sobor/dwch.html> [dostęp: 05.15.2014].

„[...] doświadczenia wyniesione z kręgów życia rodzinnego wnoszą najbardziej trwałą wkład do rozwoju tak obecnej jak i przyszłej religijności dziecka”⁴⁹.

To rodzina wprowadza dziecko i człowieka młodego na drogę wiodącą w kierunku aksjologicznych wartości, norm i wzorów zachowania. Z kolei:

„[...] wychowanie religijne, które dokonuje się w domu rodzinnym, dzięki rodzicom gdzie poprzez słowo, przykład, przez codzienne kontakty i gesty, daje dzieciom podwaliny życia wiary. Wiary nie da się nauczyć ani też nie można do niej nikogo zmusić, stąd też autentyczne świadectwo wiary w Boga jest najwartościowszym wkładem, jaki rodzic może wnieść w swoje dziecko”⁵⁰.

Kościół współczesny i Bractwo Kapłańskie św. Piusa X przyznają religii istotne miejsce zarówno w rodzinie, jak i wychowaniu. Co więcej, tradycjonaliści i Kościół posoborowy trwają przy tej samej tradycji rzymskokatolickiej. To też należy przyrzeć się jak integralności przedstawiają obraz rodziny na łamach czasopisma „Zawsze Wierni”.

„Zawsze Wierni” a rodzina

Bractwo św. Piusa X organizuje dla rodzin rekolekcje. Dodatkowo umożliwia uczestniczenie w cyklu wykładów związanych m.in. z: duchowością katolicką jako celem wychowania. Wierni pozostający pod opieką duszpasterską integrystów mają możliwość posyłania dzieci do tradycyjnych szkół podstawowych i średnich. Z wielodzietnych rodzin pochodzi sporo powołań do tradycyjnych seminariów duchowych⁵¹. Wiele rodzin skupionych wokół integrystów ma liczne potomstwo, zgodnie z tradycyjnym modelem rodziny. Zachowują oni także różne zwyczaje katolickie, np. praktykują wspólne odmawianie modlitwy różańcowej, zgodnie z zaleceniami zawartymi w papieskich encyklikach dotyczących różańca⁵².

Solanguia Hertz w artykule *Manifest matki* przyrównuje rodziców to polityków i sądzi, że „[...] jeśli rodzice nie są politykami, nie są też prawdziwymi rodzicami”⁵³. Jest zdania, że władza rodzicielska jest wcześniejsza od kolektywi-

⁴⁹ W. Prężyna, *Kształtowanie życia religijnego w świetle psychologii rozwojowej*, „Znak” 1971, nr 23, s. 1573–1574.

⁵⁰ D. Luber, *Wychowanie moralne i religijne w rodzinie śląskiej w procesie przemian społeczno-gospodarczych*, [w:] M.E. Ruszel (red.), *Rodzina, Wartości, Przemiany*, Wydawnictwo Uniwersyteckie w Stalowej Woli, Stalowa Wola – Rzeszów 2010, s. 154.

⁵¹ M. Karas, *Integrysty Bractwa Kapłańskiego...*, dz. cyt., s. 116.

⁵² Tamże.

⁵³ S. Hertz, *Manifest matki*, cz. 2, „Zawsze Wierni” 2012, nr 4, s. 25.

zmu, kapitalizmu czy demokracji. Rodzice mogą użyć swojej władzy do celów złych lub dobrych. Jednak prawdziwy chrześcijański dom ma obowiązek bronić niezmiennych zasad, które zostały mu powierzone⁵⁴.

Ks. James Doran FSSPX pisze, że rodzina to uporządkowane życie, duchowość i wiara. Te trzy rzeczywistości nie mogą być rozdzielone w życiu prawdziwej katolickiej rodziny. Nie będąc wiernymi wychowawcami, nie możecie być dobrymi katolickimi mężami i żonami⁵⁵. Istotne jest, według autora, to, aby rodzice uczyli dzieci miłości, ustanawiali stały porządek dnia, pamiętali o ładzie duchowym, dyscyplinie i umartwianiu⁵⁶.

Jak zaznacza Michael J. Rayes:

„[...] kiedy mężczyźni poświęcają się dla swych rodzin, a kobiety ukazują uległość wobec swym mężów, zachowana zostaje harmonia, dzieci zaś mają stabilne środowisko niezbędne do prawidłowego rozwoju”⁵⁷.

Wskazując na encyklikę Piusa XI *Divini innius magistra* podkreśla, że:

„[...] wychowawczy obowiązek rodziny obejmuje nie tylko wychowanie religijne i obyczajowe, lecz także fizyczne i obywatelskie przede wszystkim, o ile one mają związek z religią i moralnością”⁵⁸.

„Wyzwania stojące przed rodzicami w tradycyjnych katolickich rodzinach są naprawdę wielkie. Podobnie jak wszyscy inni rodzice, poczuwają się oni do obowiązku zapewnienia swym dzieciom środków do życia, zdają sobie jednak równocześnie sprawę, że wychowanie dziecka to coś znaczenie więcej”⁵⁹.

Toteż istotne jest według tradycjonalistów, aby przygotowywać dziecko do życia w świecie współczesnym, ale również przygotowywać do życia przyszłego. W swoim artykule *Czy wasze metody wychowawcze zdają egzamin* autor zaznacza, że najlepsze jest wychowanie autorytatywne, ponieważ jest ono zrównoważone, pełne wyrozumiałości, lecz jednocześnie zupełnie słuszne, gdyż stanowi największą korzyść dla dziecka⁶⁰. Zatem, zadaniem rodziny jest wychowanie. Jak stwierdza ks. Dawid Wierzycki FSSPX to rodzice odpowiadają przed Bogiem za ukształtowanie całego człowieka, jego rozumu, woli i serca, a kształt, ideał, do którego powinni dążyć rodzice, wyznaczony jest przez chrzest⁶¹.

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ J. Doran, *Rodzina – uporządkowane życie, duchowość i wiara*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2, s. 113–116.

⁵⁶ Tamże, s. 115–116.

⁵⁷ M.J. Rayes, *Rola matki w wychowaniu*, cz. II, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2, s. 99.

⁵⁸ Tamże, s. 103.

⁵⁹ Tamże, s. 99.

⁶⁰ M.J. Rayes, *Czy wasze metody wychowawcze zdają egzamin?*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2, s. 103.

⁶¹ D. Wierzycki, *Szkola Bractwa – szkoła podstawowa*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 1, s. 103.

Celem zaś wychowania jest:

„[...] uformowanie osób kierujących się w życiu właściwymi zasadami, głęboko zakorzenionymi w umyśle i stanowiącymi normę w ich osądzie, upodobaniach, opiniach, działaniach, do których odwoływać się będą przez całe życie”⁶².

Ks. Xavier Beauvais FSSPX zwraca uwagę rodziców na walkę o czystość. Stwierdza, że rodzice muszą uczyć i pilnować dzieci, ponieważ, niestety, katolicy wydają się coraz bardziej naiwni w tej kwestii (popadnięcia w grzechy), czemu sprzyja z pewnością naturalizm i liberalizm⁶³. Co więcej:

„[...] całe życie mężczyzny czy kobiety zależy od tego, jak wyglądał ich okres dorastania. Jeśli przeżył był on w czystości, młodzi ludzie staną się chlubą swych rodzin i prowadzić będą dalsze życie w sposób w pełni katolicki”⁶⁴.

Zarzuca rodzicom częste popełnianie błędów bezczynności, jednak nawołuje do codziennej walki, która toczy się o najwyższą stawkę⁶⁵. Dotyczy to wyboru programu telewizyjnego, ubioru czy towarzyszenia rodziców w przyjmowaniu sakramentów (bierzmowania⁶⁶, komunii świętej)⁶⁷.

Interesujące na stronach czasopisma są wskazówki dotyczące wyboru stanu i przygotowania do małżeństwa. Ks. Stanisław Podoleński SJ pisał:

„[...] wybór męża czy żony poprzez pryzmat ideału, z pominięciem rozważnej, chłodnej refleksji, mści się srodze w późniejszym życiu. Nieraz już pierwsze dni po ślubie rozwiewają złudne Marzena i otwierają oczy, kiedy jest już za późno. Przed wielu takimi rozczarowaniami zdołaliby rodzice uchronić swe dzieci, gdyby je od młodego wieku przyzwyczajali do ostrożnego i trzeźwego patrzenia na świat, do wyrobienia sobie sądu o ludziach według ich czynów, a nie ze słów i pozorów”⁶⁸.

Zaznacza, że dobry wybór zawodu dla dziecka jest jedną z największych trosk rodziców i wychowawców. Stawia pytanie, co powinno rozstrzygać o wyborze zawodu? Dodaje, że należy pamiętać o celu ostatecznym, a także o stanie duchowym i powołaniu zakonnym, który „spotyka się ze strony rodziców z oporem i trudnościami”⁶⁹.

⁶² J. Fullerton, *Szkoła i samowychowanie – droga do szczęścia i u uświęcenia*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 1, s. 87.

⁶³ X. Beauvais, *Walka o czystość*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2, s. 106.

⁶⁴ Tamże, s. 107.

⁶⁵ Tamże, s. 108.

⁶⁶ M.J. Rayes, *Bierzmowanie w życiu dziecka*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 6, s. 122–124,

⁶⁷ Tenże, *Rola matki w wychowaniu...*, cz. II, dz. cyt., s. 99.

⁶⁸ S. Podoleński, *Wybór stanu i przygotowanie do małżeństwa*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2, s. 19.

⁶⁹ Tamże, s. 20.

W kwestii przygotowania do stanu małżeńskiego ks. Podoleński akcentuje powagę pierwszej miłości oraz realnego i trzeźwego oceniania ludzi. Zwraca uwagę na wzajemny szacunek i uświadamianie w okresie dojrzewania o godności i celu małżeństwa. Ponadto, jak sądził, nie należy zapominać o sprawach materialnych, które są, obok duchowej i moralnej strony, istotne. Rayes wskazuje na 10 sposobów pogłębienia wymiaru duchowego małżeństwa⁷⁰. Jednym z nich jest otoczenie szczególną opieką elementu dziedzictwa rodzinnego. Tą rzeczą może być rodzinna Biblia, stary Mszał lub rzecz, która przypomina o ciągłości życia rodzinnego. Materialne dziedzictwo, jak sądzi Rayes, umacnia więź małżeńską zarazem uświadamiając, że przejęło się dziedzictwo rodowe⁷¹.

Bardzo krytycznie Bractwo św. Piusa X podchodzi do zagadnień związanych z naturalnym planowaniem rodziny⁷², twierdząc, że jest to *katolicka antykoncepcja*.

Pojawiają się również artykuły dotyczące roli matki i ojca w wychowaniu⁷³. Dodatkowo integralności zamieszczają na łamach czasopisma wskazówki dla rodziców, odnoszące się do wychowania na poszczególnych etapach rozwoju swoich dzieci⁷⁴. Ponadto, warto dodać, jakie porady oraz, na jakie zagrożenia zwraca uwagę bp Michał Nowodworski w artykule *Życie chrześcijańskie*:

- „— nie godzi się, aby w rodzinie chrześcijańskiej rozmawiano o pieniądzach, o interesach materialnych, o kulturze naukowej, jako o najwyższych celach żywota ziemskiego. Należy na pierwszym miejscu stawiać szlachetną bezinteresowność chrześcijańską, sumienie, szczęśliwość wieczną;
- biada rodzicom, w których nadziemskie dobra cnoty i religii nie panują nad wszystkim;
- rodzina powinna być szkołą pracowitości, umiarkowania i powagi chrześcijańskiej;
- istną trucizną życia rodzinnego jest bezbożna i rozpasana nowoczesna beletrystyka. Rodzina chcąc pozostać chrześcijańską, powinna zamknąć drzwi domu przed taką literaturą, jakoby przed uwodzicielem i bluźniercą⁷⁵.

Warto zaznaczyć również, że ów autor żył w wieku XIX. Wyrażał także krytyczne uwagi na temat m.in. wychowania w koncepcji liberalizmu⁷⁶. W kon-

⁷⁰ M.J. Rayes, *10 sposobów pogłębienia wymiaru duchowego małżeństwa*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 6, s. 118–121.

⁷¹ Tamże, s. 119.

⁷² C.J. Winters, *Naturalne planowanie rodziny – katolicka antykoncepcja*, „Zawsze Wierni” 2012, nr 4, s. V; „Zawsze Wierni” 2011, nr 11; „Zawsze Wierni” 2011, nr 9.

⁷³ L.A. Lambert, *O wzniosłej godności ojca*; M.J. Rayes, *Obowiązki ojców według Katechizmu Soboru Trydenckiego*; J. Jenkins, *Ojcostwo musi budzić bojaźń*; J. Jenkins, *O władzy męskości i ojcostwie*; E. Willock, *Współczesny zamach na męczyzn, ojcostwo i rodzinę*; J. Doran, *Złe ojcostwo chorobą współczesnych rodzin*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4; *O istocie i zadaniach ojca i matki*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.

⁷⁴ M.J. Rayes, *Rola matki w wychowaniu*, cz. I, „Zawsze Wierni” 2012, nr 12, s. I.

⁷⁵ M. Nowodworski, *Życie chrześcijańskie*, „Zawsze Wierni” 2011, nr 9, s. I.

⁷⁶ Tenże, *Liberalizm*, por. źródło: <http://www.ultramontes.pl/liberalizm.htm> [dostęp: 05.15.2014].

sekwencji Michal Semín podkreśla, że jedyną możliwością „odnowienia wszystkiego w Chrystusie”, także społeczeństwa i państwa jest istnienie katolickich rodzin. Problem pojawia się wówczas, kiedy trzeba odpowiedzieć na pytanie, czym jest katolicka rodzina i jak powinna żyć, aby to określenie w pełni jej przysługiwało⁷⁷. Autor wskazuje na:

- przemienienie świadomości i mentalności katolików – chrześcijańska rodzina stanowi podstawową instytucję społeczną, jest fundamentem chrześcijańskiej społeczności i podstawą prawa w państwie katolickim, a przez to fundamentem jego władzy, która powinna akceptować nauczanie Ewangelii i moralne nauczanie Kościoła katolickiego;
- przeciwstawianie się niemoralnym ideologiom, np. *gender*;
- formowanie katolickich mężczyzn i ojców – integralnie pojęte życie katolickiej rodziny stanowi niezbędny fundament do prowadzenia skutecznej działalności politycznej i społecznej, a jej celem je budowa państwa według zasad wyłożonych w encyklikach *Immortale Dei* i *Libertas* Leona XIII oraz *Quas promas* i *Quadregesimo anno* Piusa XI⁷⁸.

Zatem, jak stwierdził abp Lefebvre:

„[...] jeśli jest jakiś okres życia, w którym autorytet odgrywa szczególnie istotną rolę, to jest to okres zawierający się pomiędzy narodzinami i dojrzewaniem. Rodzina, przez, którą człowiek otrzymuje dar istnienia – tak zależnego od innych, że potrzebuje długiego okresu nauki, najpierw od rodziców, później od tych, którzy współdziałają za zgodą rodziców w tym procesie – jest naprawdę cudowną i świętą instytucją”⁷⁹.

W związku z tym, wychowując się w rodzinie, dziecko otrzymuje od swych rodziców strukturę intelektualną, psychiczną oraz moralną, w znacznym stopniu determinującą to, jakim człowiekiem stanie się w przyszłości. Toteż, jak zauważa ks. Yves le Roux FSSPX, człowiek dorosły jest bowiem w istocie dojrzałym owocem wszystkich ziaren, zasianych w jego sercu w latach młodości⁸⁰.

Zakończenie

Obraz rodziny na łamach periodyku z perspektywy Bractwa św. Piusa X przedstawiony jest w sposób ortodoksyjny. Włączając w to postawę wobec posoborowych koncepcji ekumenizmu, wolności religijnej, modernizmu oraz liberalizmu uwidacznia się wrogość wobec świata współczesnego i rzeczywistości, która nastąpiła po m.in. Rewolucji Francuskiej i Soborze Watykańskim II.

⁷⁷ M. Semín, *Rodziny i katolicycy mężczyźni – łączcie się!*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4, s. 61.

⁷⁸ Tamże, s. 61–63.

⁷⁹ M. Lefebvre, *Autorytet ojca i matki w rodzinie*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4, s. 46.

⁸⁰ Y. Roux, *Niedojrzały ojciec okradają dzieci i społeczeństwo*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4, s. 36.

Istotne jest jednak to, jak rodzina, jej funkcje, role i zadania przedstawiane są przez integrystów i jak będzie odbierana przez katolików skupionych wokół Kościoła posoborowego. Należałoby rozważyć, czy nie nastąpi wykluczenie i marginalizacja członków rodziny względem społeczeństwa i większości katolickiej. Istotne jest również funkcjonowanie rodzin tradycyjnych katolików w ciągle zmieniającej się wielokulturowej i wieloreligijnej rzeczywistości, gdzie podstawą porozumienia jest dialog międzykulturowy i międzyreligijny.

Kluczową kwestią są treści, jakie zamieszczają integrysty na łamach czasopisma „Zawsze Wierni”. Szczególnie te, które w procesie nauczania i wychowania mogą być przekazywane dzieciom. Co więcej, powstaje pytanie, czy taka wiedza, którą nabędą w toku uczenia się, nie sprawi, że staną się jednostkami wrogo nastawionymi do Kościoła współczesnego i innych religii. Należy mieć na uwadze, że rodzina odgrywa niebywałą rolę w wyborze wartości i postawy. Propozycja Bractwa Świętego Piusa X skierowana do rodzin, w postaci: pielgrzymek, szkół podstawowych i średnich, rekolekcji, spotkań, obozów i wykładów tworzy bardzo atrakcyjny obszar dla głoszenia tradycyjnych poglądów.

Bibliografia

- Baryzel J., *Integrysta*, <http://haggard.w.interia.pl/integrysta.html> [dostęp: 05.15.2014].
- Beauvais X., *Walka o czystość*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2.
- Bractwo Św. Piusa X, *Problemy z doktryną o Kościele wynikiem ekumenizmu*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 3.
- Cudak H., *Funkcje rodziny w pierwszych okresach rozwojowych dziecka*, Wydawnictwo WSP, Warszawa 2000.
- Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim, <http://archidiecezja.lodz.pl/czytelni/sobor/dwch.html> [dostęp: 05.15.2014].
- Dogmat o Trójcy Świętej, prawosławie, ekumenizm*, „Zawsze Wierni” 1999, nr 26.
- Doran J., *Rodzina – uporządkowane życie, duchowość i wiara*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2.
- Doran J., *Złe ojcostwo chorobą współczesnych rodzin*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Doran J., *Złe ojcostwo chorobą współczesnych rodzin*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Fullerton J., *Szkola i samowychowanie – droga do szczęścia i uświęcenia*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 1.
- Gleize J.M., *Kościół musi odrzucić błędy soboru*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 3.
- Hanahoe Ks. E., *Ecumenism and Ecclesiology*, „American Ecclesiastical Review” 1962, cz. 2.
- Hertz S., *Manifest matki*, cz. 2, „Zawsze Wierni” 2012, nr 4. http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/ [dostęp: 05.05.2014].
- Jenkins J., *O władzy męskości i ojcostwie*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Jenkins J., *Ojcostwo musi budzić bojaźń*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Jenkins J., *Sobór Watykański II – śmierć zachodniej kultury*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 3.
- Jenkins J., *Wiara modernistów – syntetaza wszystkich błędów*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2.
- Karas M., *Integrysta Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X. Historia i doktryna rzymskokatolickiego ruchu tradycjonalistycznego*, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2008.

- Lambert L.A., *O wzniosłej godności ojca*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Lefebvre M., *Autorytet ojca i matki w rodzinie*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Lefebvre M., *Oskarżam Sobór*, Wydawnictwo Te Deum, Warszawa 2003.
- Luber D., *Wychowanie moralne i religijne w rodzinie śląskiej w procesie przemian społeczno-gospodarczych*, [w:] M.E. Ruszel (red.), *Rodzina, Wartości, Przemiany*, Wydawnictwo Fundacja Uniwersytecka w Stalowej Woli, Stalowa Wola – Rzeszów 2010.
- Modernizm w encyklice Pascendi*, http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/artykul/1114 [dostęp: 05.05.2014].
- Niecikowski T., *Herezja herezji, czyli rzecz o współczesnym ekumenizmie widzianym oczami wschodnich schizmatyków*, „Zawsze Wierni” 1999, nr 27.
- Nowodworski M., *Liberalizm*, <http://www.ultramontes.pl/liberalizm.htm> [dostęp: 05.15.2014].
- Nowodworski M., *Życie chrześcijańskie*, „Zawsze Wierni” 2011, nr 9.
- O istocie i zadaniach ojca i matki*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Od ekumenizmu do apostazji*, „Zawsze Wierni” 2004, nr 59.
- Od ekumenizmu do apostazji*, http://www.piusx.org.pl/zawsze_wierni/artykul/712 [dostęp: 05.05.14; 07.08.2012].
- Osewska E., *Katecheza w rodzinie – prawda i złudzenia*, „Episeme”, S. Dziekoński (red.), t. 6: *Komunikacja wiary w trzecim tysiącleciu*, Olecko 2000.
- Oświadczenie abpa Marcela Lefebvre’a*, [w:] S. Maessen, *Voc Est Enim Corpus Meum. Analiza porównawcza Novus Ordo Missae i Tradycyjnej Mszy Świętej*, Wydawnictwo Te Deum, Warszawa 1997.
- Pachucki M., *Papież Pius XI – pogromca ekumenizmu*, „Zawsze Wierni” 2000, nr 33.
- Pilch T. (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. R-St, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2006.
- Podoleński S., *Wybór stanu i przygotowanie do małżeństwa*, „Zawsze Wierni” 2014, nr 2.
- Prężyna W., *Kształtowanie życia religijnego w świetle psychologii rozwojowej*, „Znak” 1971, nr 23.
- Problemy wywołane ekumenizmem*, „Zawsze Wierni” 2004, nr 59.
- Pylak B., *Kościół – Mistyczne Ciało Chrystusa. Projekt konstytucji dogmatycznej na Soborze Watykańskim*, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1959.
- Rayes M.J., *10 sposobów pogłębienia wymiaru duchowego małżeństwa*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 6.
- Rayes M.J., *Bierzmowanie w życiu dziecka*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 6.
- Rayes M.J., *Czy wasze metody wychowawcze zdają egzamin?*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2.
- Rayes M.J., *Obowiązki ojców według Katechizmu Soboru Trydenckiego*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Rayes M.J., *Rola matki w wychowaniu*, cz. I, „Zawsze Wierni” 2012, nr 12.
- Rayes M.J., *Rola matki w wychowaniu*, cz. II, „Zawsze Wierni” 2013, nr 2.
- Roux Y., *Niedojrzali ojcowie okradają dzieci i społeczeństwo*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Semín M., *Rodziny i katolicy mężczyźni – łączcie się!*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Wierzycki D., *Szkoła Bractwa – szkoła podstawowa*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 1.
- Willock E., *Współczesny zamach na mężczyzn, ojcostwo i rodzinę*, „Zawsze Wierni” 2013, nr 4.
- Winters C.J., *Naturalne planowanie rodziny – katolicka antykoncepcja*, „Zawsze Wierni” 2012, nr 4.